

KONTAKT

Sydslesvigsk Forenings informationsblad

UGENS OVERSKRIFT

Danske spioner afsløret

Museumsinspektør Christian Bruhn har beskæftiget sig med, hvem de danske spioner i Sønderjylland 1864-1920 var og hvordan de arbejdede. Nu giver han sin viden videre.

Læs mere på KONTAKT side 3

Danevirke

Delstatspenge skal redde historisk dansk mur

Delstatsregeringen overtager medsvaret for Danevirke. Efter at voldanlægget fra jernalderen er blevet til UNESCO-verdenskulturarv i slutningen af juni, stiller delstaten Slesvig-Holsten en halv million euro til rådighed til konserveringen af Valdemarsmuren. Det har den slesvig-holstenske kulturminister Karin Prien nu bekendtgjort i svaret på en parlamentarisk forespørgsel fra mindretalskommitterede og CDU-landdagsmedlem Johannes Callsen.

De 500.000 euro går til kredsen Slesvig-Flensborg, der ejer Danevirke, og nu vil sørge for, at teglstenmuren fra omkring 1170 konserveres og beskyttes mod vej- og andre naturkræfter som letsindige unge.

SSFs Danevirke Museum melder samtidig rekord-besøgstal for juli måned. 50 % flere besøgende end i juli 2017 kunne tyde på, at den ny verdensarvsstatus sørger for større bevågenhed. *leb*

Indskoling

Foto: Vestermølle Danske Skole

SSF byder de nye skoleelever og deres forældre velkommen

Som i Vestermølle (foto) starter de nye førsteklasse overalt i Sydslesvig i disse dage. De små får ikke kun flinke lærere og masser af nye indtryk, de får også udleveret en brandrød sportspose fra SSF med påtrykket "Sydslesvigsk Forening - Fællesskab gør stærk".

Posen indeholder en velkomstfolder til forældrene, der fortæller lidt om SSFs opgaver og tilbud og hverver for et medlemskab i mindretallets kulturelle hovedorganisation som "Basispakken" til det danske mindretal. *leb*

Vesterled

Årsmøde med kulturminister i klitterne

Foto: Hans Clausen

Lørdag den 8. september fra kl. 12, afholdes der Årsmøde på Lejrskolehjemmet Vesterled i Sdr. Haurvig, mellem Hvide Sande og Nymindesgab.

Programmet følger traditionen: Middag kl. 12, med stegte rødspætter med tilbehør + jordbærgrød med mælk. Dertil Vesterleds kaffebord med 2 slags småkager. Pris 150 kr., eller 20 euro.

Årsmødetalere er Mette Bock, der som minister for Sydslesvig har ordet

frit, og Katrine Hoop, som vil fortælle om Oplev Sydslesvig.

Tilmelding til formand Carsten Dalgaard, carstendalgaard@mail.tele.dk eller +45 9715 5851 (fastnet) senest søndag den 2. september.

Mindretallet skal blive bedre til dansk

En artikelserie i Kristeligt Dagblad har atter sat gang i debatten om sprog og identitet i Sydslesvig. SSF hilser diskussionen velkommen og vil som konsekvens deraf blandt andet gå ind for, at mindretallets organisationer finder frem til en fælles samlende fortælling og en fælles overordnet sprogpolitik. Helt konkret mener SSF-formand Jon Hardon Hansen og SSF-generalsekretær Jens A. Christiansen, at danskurserne i Sydslesvig skal blive mere mangfoldige og professionaliseres yderligere. Desuden skal der evalueres bedre på nye tiltag, der skal knytte forældre i børnehaver og skoler tættere sammen med det organiserede mindretal. Det vil SSFerne nu tale med deres bagland og de andre danske organisationer om.

Læs hele interviewet med Jon Hardon Hansen og Jens A. Christiansen på side 4-5.

SSF Teater & Koncert 2018/2019

Foto: HEIN Photography

Sæsonstart med opera i det fri

Den 1. september starter SSF sin sæson for teater og koncerter 2018/2019. Der tilbydes ialt ni teaterstykker, ni koncerter, syv musikteatre og operaer og to dansecentre med noget af det bedste, dansk kulturliv har at byde på.

Sæsonåbningen finder sted den 8. september, hvor der er opera i det

fri i Flensborg biblioteks hyggelige gård i Nørregade.

Der sørges for en enestående stemning i selskab med populære operasange fremført af talentfulde unge danske sangere samt en erfaren herre. I hyggelige omgivelser med touch af sensommer kan publikum nyde dejlige sange og skøn musik.

Opera På Grænsen har til lejligheden sammensat et særligt hold af sangere. Sopranerne Iben Silberg og Frøya Gildberg, mezzosopranen Estrid Molt Ipsen, tenoren Jens Christian Tvillum og basbarytonen Lars Waage underholder med et bredt udsnit af det klassiske opera-, operette- og Lied-repertoire. Sangerne akkompagneres af pianisten Julia Tabakova, mens skuespilleren Kit Eichler binder det hele sammen med egne og særligt udvalgte tekster.

I forbindelse med sæsonstarten den 1. september holder SSF endnu en præmiere: For tiden oprettes

Silberg

en SSF Kultur-facebookside, hvor det interesserede publikum på både dansk og tysk målrettet kan holde sig løbende orienteret om programmet. Yderligere oplysninger om dette følger. *leb*

Opera i det fri
Lørdag 8.9.2018, kl. 16.00
Flensborg Biblioteks gård,
Norderstr. 59, Flensborg
Entré: 20 euro

Der serveres drikkevarer og snacks i pausen.
Arrangør: DCBIB & SSF

Billetter: www.ssf-billetten.de, tlf. 0461-14408125 - SSFs amtssekretariat - Aktivitetshuset - sh:z Ticketcenter - eller ved indgangen

Gildberg

KOMMENTAR

Hjertelig tillykke, kære lillesøster!

I morgen, fredag, holder vores lillesøster 70-års fødselsdag. Ikke fordi aldersforskellen virkelig gør noget, når man selv efterhånden er fyldt 98 og begge for længst har lært at mødes på øjenhøjde. (Helt bortset fra, at vi begge er blevet spået et evigt liv.) Men det knytter én nu alligevel tættere sammen at være søskende på den særlige måde, som vi er det.

For i virkeligheden er vi faktisk endda en slags kloner. Hvis vi var præst, ville vi måske endda vælge en bibelsk analogi og sige, at SSW er blevet taget fra SSFs ribben, ligesom Eva dengang af Adams. Men det lyder nu alligevel for patetisk. Den nøgterne kendsgerning er, at den vidunderlige deling, der fandt sted engang i sommeren 1948, har været et lykketræf for os og for alle andre i den danske mindretalsfamilie.

I vores ungdomsårtier var SSF og SSW et stykke af samme alen med fælles distrikter, sekretariater og et stort personsammenfald. Faktisk

har skiftende SSF-formænd været næstformænd i SSW og omvendt, så der har også været lidt swingeri. Med tiden har vi frigjort os lidt fra hinanden og er gået vores egne veje, men det har ikke ændret ved, at vores hjerter banker som ét for det danske mindretal.

SSW har i det hele taget altid lynhurtigt lært at stå på egne ben. Ja, faktisk har hun lige siden sin fødsel været medforsørger og advokat for familien og dermed sørget for, at vi kunne fortsætte vores danske mindretalsliv, og at vi fik sat dem på plads, der misundte os det. I mellemtiden har hun vokset sig så stor og stærk, at vi sagtens kan læne os op ad hendes brede skuldre.

70 års-festen er en god lejlighed til at ønske vores søster, at hun bevarer sit ungdommelige sind og et godt helbred. For vi har alle sammen brug for hende. Tillykke, kære SSW, fra din hengivne

SYDSLESVIGSK FORENING

KONTAKT

Udgiver: Flensborg Avis. Ansv. chefred. Jørgen Møllekær
Redaktion: Lars Erik Bethge

Dansk Generalsekretariat, Nørregade/Norderstr. 76, 24939 Flensborg
Telefon 0461/14408 120 eller 14408 122 - Internet: www.syfo.de - e-mail: info@syfo.de

Udkommer hver torsdag. Bezugspreis ist im Mitgliedsbeitrag enthalten.

UGEN DER KOMMER

24. august
SSW: Sommermøde og 70 års jubilæum, Christianslyst, kl. 16
Sct. Hans menighed **Flensborg**: Sommerfest ved kirken, kl. 17.30-20.30

25. august
Helligåndskirkens menighed: Middagskoncert med organist Stephan Krueger, kl. 12
Flensborg SSF-distrikt Nord: Sommerudflugt til Ejdersted, fra Tønnsenhuset kl. 10
SSF-distrikt **Frederiksstad**: Kulturmat

26. august
SSF Flensborg by og amt: Folkemøde på **Ejer Bavnehøj**, fra Skibsbroen, kl. 8.30

27. august
Harreslev Ældreklub: Klubeftermiddag på skolen, kl. 14.30
SSF-distrikt **Hatsted**: Børneaktivitet i forsamlingshuset kl. 15. Bøgbussen kl. 16

28. august
SSF **Tarp/Jerrishøj**: Klub-aften for børn: "Nøglebrædter", SFO-huset, kl. 17.30-19
Store Vi Kvindeforening: Hygge og snak i skolens forhal, kl. 19.30
SSF-distrikt **Hatsted**: Besøg på Jens Johann Carstensens Biogasanlæg i Horstedt, afgang fra forsamlingshuset kl. 15.45
SSF-distrikt **Bøglund**: Hobbyaften i forsamlingshuset, kl. 19-22

29. august
Historisk Samfund: Aftenvandring i **Svesinglejren**, kl. 18.30
SSF, Humanitært Udvalg: Sang med Aase Abild, **Flensborghus**, kl. 14.30
Oksbøl Kvindeforening: Møde i forsamlingshuset, kl. 19
SSF-distrikt **Bøglund** Seniorklub: Møde for de ældre kl. 14.30 i forsamlingshuset
SSF-distrikt **Ravnkær**: Strikkecafe i forsamlingshuset kl. 15.30
SSF **Gottorp amt**: Formandscafe, mødelokalet "Lolfod" på Slesvighus, kl. 19

30. august
Jaruplund, Veding og Sankelmark: Fællesmøde på **Jaruplund** Skole, kl. 19
De danske foreninger i **Skovlund**: Fællesmøde i forsamlingshuset, kl. 19
SSF-distrikt **Damholm**: Hobbyklub i forsamlingshuset, kl. 15
SSF Gottorp amt: Dansk Samtalesalon, mødelokalet "Slien", **Slesvighus**, kl. 19.15

Kirken

Gudstjenester

søndag den 26. august - 13. s. e. trinitatis - Matt. 20, 20-28

Egernførde, 10.00, Mønsted

Flensborg
- Ansgar Kirke, 10.00, Kirkegaard
- Helligåndskirken, 10.00, Ørsted
- Sct. Hans, menighedsudflugt
- Sct. Jørgen, menighedsudflugt

Hanved, 10.00, Böll

Harreslev, 11.30, Böll

Husum, 15.00, Vogel

Kappel, 14.00, afskedsgudstjeneste

Lyksborg, 10.00, Møller

Medelby Skole, se Tarp

Rendsborg, *Rendsburger Herbst*

Skovlund Forsamlingshus, se Tarp

Slesvig Ansgar, 10.00, Nicolaisen

Store Vi Kirke, se Tarp

Sørup Sognekirke, 9.30, Mortensen

Tarp, 10.00, Treschow-Kühl

Tønning, 14.30, Jørgensen

Valsbøhus, se Tarp

Vesterland, 10.30, dansk/tysk

Kobbermølle

Don Camillo og Peppone på Industrimuseum

Fredag den 31. august er det igen så vidt: Harreslev kommunebiblioteks populære årlige sceniske læsning på Industrimuseet handler denne gang om de to italienske kultfigurer Don Camillo & Peppone, den stridslystne landpræst og hans rival, den kommunistiske borgmester.

De to hovedpersoner, der levedegøres af skuespillerne Roland Kalweit og Danny Richter fra Motowntheater, fortæller (på tysk) vittigt og spændende om deres lille verden

og inddrager publikum i forestillingen.

Don Camillo & Peppone
Fredag den 31.08.2018, kl. 19.30
(dørene åbnes kl. 18.30)
Kobbermølle Industrimuseum, Messinghof 3, Kobbermølle.
Entré: 12 euro, elever/studerende: 6 euro. Biletforsalg på Kommunebiblioteket og Kobbermølle Industrimuseum. NB! Der er kun et begrænset antal pladser!

Svend Lykke Schmidt

Sild

Skaberwerket på besøg

Ungdomsteatret "Skaberwerket" med base på Roskilde Gymnasium er efter deres turné i 2015 atter på visit hos ungdomsforeningen på Sild. De bor på fritidshjemmet og optræder på Hans Meng-Skolen. Grænseforeningen Midtsjælland har ydet økonomisk støtte til turen.

Vil du opleve en ganske speciel teaterforestilling fremført af en gruppe entusiastiske unge, så mød op lørdag den 1. september klokken 20.00. Der er gratis adgang.

De unge amatører tager i deres stykke udgangspunkt i en digtsamling af Andreas Vermehren Holm, der starter således: "Enhver, der møder dig, kan slå dig ihjel". Digtene beskæftiger sig med voldeligheden, respektløsheden og det omsorgssvigt, der findes i verden - både blandt mennesker og fra menneskers side overfor dyr.

Arne Johannsen, tidligere elev på

Hans Meng-Skolen og Duborg-Skolen, har redigeret og instrueret. Også denne gang vil man opleve en forestilling, som kommer tæt på publikum med en enkel iscenesættelse og udfordrende tekster. Titlen på denne dramatiske opsætning af digtsamlingen er "Antropocæn Kreatur". En advarsel om, hvad vi mennesker som afgørende faktor - her i den "antropocæne tidsalder" - er i gang med at gøre ved alt omkring os.

Walter Johannsen

Skaberwerkets unge talenter fra Roskilde Gymnasium

SSF Humanitært Udvalg

Syng med Aase Abild

Første arrangement fra SSFs Humanitære Udvalg efter sommerpausen er "Sang med Aase Abild" onsdag den 29. august 2018 kl. 14.30 på Flensborghus, Norderstr. 76.

Rigtigt mange kender Aase som mangeårig lærer på Duborg-Skolen. Hun er især kendt for sin sangglæde og sit dejlige klaverspil. Det kul-

turelle liv med musik og teater er hendes store lidenskab. Over årtier har Aase været utroligt aktiv inden for mindretallet og er det stadig. Ud fra de mange oplevelser giver hun os et indblik i sit spændende liv i Sydslesvig.

Tilmelding til Bysekretariatet på tlf. 0461-14408 126 eller -127.

Sydslesvig Bibliotekerne

"Magiske Mandage" på biblioteket i efteråret

Den skøre og frække emu Ursula og den lidt forsigtige fortællefisk Frida er to helt nye fortælle-figurer, der er flyttet ind på børnebiblioteket og Fortællehulen i løbet af sommerferien. De venter nu spændt, sammen med børnebibliotekar Susanna Christensen på, at børn, forældre og pædagoger er kommet hjem fra sommerferie, og har tid til at komme og høre gode historier på biblioteket igen.

I efteråret er tre omgange "Magisk Mandag" i Flensborg og én omgang i Slesvig.

På **Flensborg Bibliotek** for børn fra 0-3 år kl. 9.00-9.45 og fra 3-6 år kl. 10-11 den 3. september, 8. oktober og 5. november

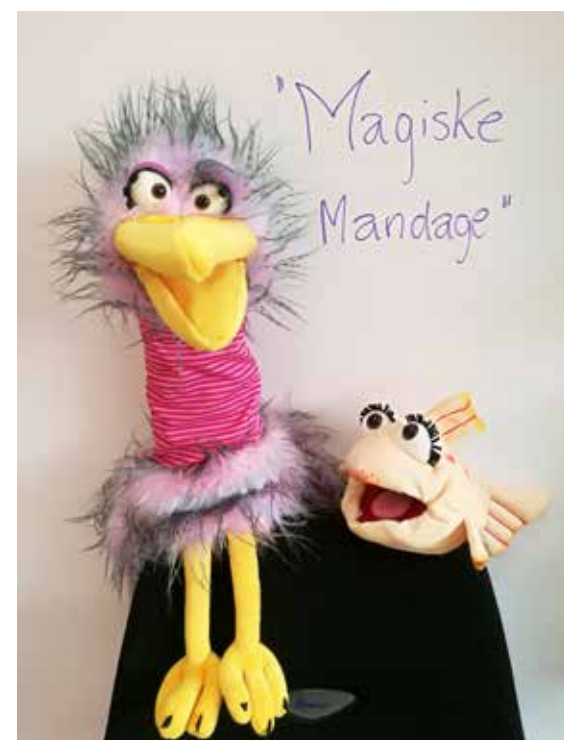
På **Slesvig Bibliotek** er der historier for børn fra 3 til 6 år den 19. november kl. 10-11.

Arrangementerne er gratis at deltage i. Børnebiblioteket beder om, at både børnehaver, vuggestuer og private ringer eller mailer og melder sig til "magiske mandage" senest en uge før arrangementet.

Flensborg Bibliotek:
Brug tlf. 0461 86970
Eller mail direkte til sc@dcbib.dk

Slesvig Bibliotek:
Brug tlf. nr. 04621 988054 eller mail direkte til br@dcbib.dk

Vi glæder os til at se mange glade børn og voksne til arrangementerne.
Susanna Christensen

SSF Flensborg-Engelsby

Sommerfest i Engelsby

SSF Engelby distrikt inviterer til sommerfest den 1. september 14-17 i Engelsby børnehaven, Neuer Weg 9.

Festen finder sted på børnehavens legeplads, og der vil være aktiviteter for børn og et optrin ved ballonkunstneren "Onkel Ballonkel" (der også kendes som Art Petit eller Klovnén Vígó). Grillmad og drikkevarer kan købes. Sommerfesten er åben for alle, der har lyst.

Den vil blive aflyst i tilfælde af regnvej.

MBU & Sporskifte Menighed

Tag med til Oslo Gospel Choir

MBU, Den danske Menighed i Sporskifte & Northern Gospel Light inviterer til en uforglemmelig aften med Oslo Gospel Choir, der opfører musicalen "Messiah" lørdag den 27. oktober 2018 i Ikast-Brande Arena. Deltagerne kører i bus fra Det Danske Hus i Sporskifte kl. 14 og spiser i Faarup kro inden koncerten så begynder kl. 19.

Pris inkl. spisning, entré til koncerten og transport: 54 euro for menighedsmedlemmer og 67 euro for ikke-medlemmer. Tilmelding senest den 27. august til Sven-Ulf Jansen (sujansen@t-online.de, 0171-7354456) eller Thomas Hougesen (hougesen@kirken.de, tlf. 0151-67506782). Der gælder først-til-mølle-princippet!

Historisk Samfund

Aftenvandring og foredrag om KZ-lejren i Svesing ved Husum

Onsdag den 29. august kl. 18.30 indbyder Historisk Samfund for Sønderjyllands Sydslesvigkreds alle medlemmer og øvrige interesserede til aftenvandring i Svesinglejren. Denne lejr lidt udenfor Husum har været del af nazisternes KZ Neuengamme ved Hamborg. Efterfølgende er der foredrag om "Husum-Schwesing – en koncentrationslejr i grænselandet" ved museumsinspektør og historiker Jens-Christian Hansen.

Aftenvandringen starter fra P-pladsen ved mindstedet Svesing (Engelsburg 10, 25813 Schwesing). Foredraget holdes på Husum Danske Skole (Klaus-Groth-Strasse 45, Husum), hvor der kan købes kaffe og kage.

Helligåndskirken

Sidste 'Middagskoncert' 2018

Lørdag den 25. august spiller Helligåndskirkens organist Stephan Krueger den sidste halvtimes koncert i den række af middags-orgelkoncerter, der er blevet opført i løbet af sommertiden. Der opføres værker af komponister, der er født i Flensborg og omegn eller har arbejdet som organist her.

Martin Radeck var organist ved Trinitatiskirken og Helligåndskirken i København. Hans far var organist ved Sct. Mariæ kirke i Flensborg. Louis Cunze var organist ved Mariekirken 1843 til 1850. Emil Magnus, der 1906 grundlagde „Bach-Chor Flensborg“, arbejdede sammesteds fra 1897 til 1934. Hans Matthison-Hansen blev født 1807 i Adelby ved Flensborg og var organist ved Roskilde Domkirke.

Middagskoncerten finder sted i Helligåndskirken, Große Str. 43, Flensborg på lørdag og begynder kl. 12. Der er gratis entré.

Jaruplund Højskole

Danskkurser 2018 på Jaruplund

Jaruplund Højskole tilbyder danskkurser på forskellige sprogniveauer. Mange deltagere benytter muligheden for "Bildungsurlaub" i et sprogkursus. Det sproglige niveau i kurserne rækker fra begyndere på trin 1 til gode fortsættende på trin 7.

I efteråret 2018 har vi følgende ugekurser:

10.09.-14.09. på niveau 7
24.09.-28.09. på niveau 6
29.10.-02.11. på niveau 1
19.11.-23.11. på niveau 5

Desuden kan du deltage i et weekendkursus på sprogniveau 3 (= for gode begyndere), der er fordelt på fire dage i to weekender, nemlig den 9.11., 10.11., 30.11. og 01.12.2018.

Ugekurser koster 180 euro og weekendkurset (2 weekender!) 120 euro. Eventuel overnatning på højskolen med morgenmad skal forespørges. Yderligere oplysninger på skolens hjemmeside www.jaruplund.de.

Walter Paulsen

Flensborg Bibliotek

Naturvidenskab på biblioteket: Lær om smagen af øl

Et nyt samarbejde med Aarhus Universitet forbinder forskere med Sydslesvig. Fire tirsdage vil biblioteket livestream direkte fra Aarhus, mens du sidder i hyggelige omgivelser på Flensborg Bibliotek og ser det hele på skærmen.

Første gang er den 25. september, hvor professionelle brygmestre fortæller, hvad gær, malt og humle betyder for øllets smag, aroma og farve. Under foredraget kan du få serveret små smagsprøver på fem udvalgte øltyper, hvis du ønsker det.

Mennesket har kunnet brygge øl i næsten 10.000 år, fordi brygprocessen som udgangspunkt er en simpel og en helt naturlig proces, som kombinerer spiring af byg dvs. maltning med gæring.

Selv om processen tilsyneladende er enkel, så er smagen af øl alligevel resultatet af en meget kompleks interaktion mellem de anvendte

råmaterialer – primært de forskellige malt- og humletyper – samt valget af gær og den anvendte brygproces. Der er identificeret over 700 forskellige aromakomponenter i øl, og der føjes jævnlige nye til listen.

Brygmester Zoran Gojkovic og Erik Lund fra Carlsberg Laboratorium fortæller om gærens betydning for øllets aroma og om maltens indflydelse på øllets farve, smag og smagsholdbarhed. Du får indsigt i humlens rolle som smags- og aromagiver, og forelæserne vil også diskutere brygprocessens betydning, og hvordan man laver alkoholfrit øl.

Smagen af øl
Tirsdag den 25.09.2018, kl. 18.50 Flensborg Bibliotek, Norderstr. 59
Fri entré, 4 euro for smagsprøver. Tilmelding på biblioteket senest 31. august, da smagsprøver-

Premierløjtnant Erik With var kaptajn og chef for E-tjenesten, Generalstabens Efterretningssektion, 1911-18.

Gottorp Amt

Foto: SSF/Tim Riediger

Dansk Samtalsalon i Slesvig

SSF Gottorp amt tilbyder atter et kursus for dig, der allerede kan noget dansk, men gerne vil øve det og blive bedre. Vi snakker på dansk om aktuelle emner, filmklip eller tekster. Ind imellem over vi grammatik.

Kurset, der undervises af Lisbeth Bredholt Christensen (foto foroven) omfatter ialt 9 torsdage fra kl. 19-15 til 20.45 på Slesvighus, Lollfuss 89, 24837 Schleswig og koster 45 euro. Første møde er den 30. august 2018.

Kurset arrangeres af SSF Gottorp amt i samarbejde med Dansk voksenundervisning i Sydslesvig. Interesseret? Så kontakt Lisbeth Bredholt Christensen, på tlf. 04621 9786250, email: lisbethbredholt@hotmail.com

Fotos: DCBIB

ne kommer via Aarhus Universitet. Foredraget er det første i rækken "Offentlige foredrag i Naturvidenskab", hvor du har mulighed for at komme tættere på de nyeste opdagelser og erkendelser inden for naturvidenskab. Senere på sæsonen fortæller forskere om kvantefysik, kroppens ældning samt sundhedsfremmende bakteriearter.

Foredragsserien arrangeres af Science and Technology, Aarhus Universitet og Carlsbergfondet og i Sydslesvig af Dansk Centralbibliotek, Dansk Skoleforening, Aktivitetshuset og SSF.
Lene Lund

Afsløring: Danske spioner i Sønderjylland 1864-1920

Var H.P. Hanssen i al hemmelighed spion for den danske hær og måske endda identisk med Generalstabens topspion i Berlin – den mystiske "Agent Z"?

Museumsinspektør Kristian Bruhn har undersøgt de tidligere hypoteser og vil rede trådene ud i et samlet overblik over den danske militære efterretningstjeneste og dens hemmelige meddelere i Sønderjylland fra krigen i 1864 og frem til Genforeningen i 1920.

Foredraget vil give et overblik over den spionage, der fandt sted i Sønderjylland i perioden og forklare, hvordan spionagen blev finansieret og ledet, og hvad formålet var. Derudover skal det selvfølgelig afsløres, hvem de sønderjyske spioner var, og hvilke teknikker de benyttede sig af for at kunne operere i det skjulte.

Det store spørgsmål er, hvorfor denne historie først kommer frem nu 100 år efter, og hvad det betyder for vores forståelse af Sønderjyllands historie i de skelsættende år.

Kristian Bruhn er ph.d. i historie og museumsinspektør på Mosede Fort Danmark 1914-18. Foredraget er baseret på hans ph.d.-afhandling fra 2017.

Torsdag den 6.09.2018, kl. 19 Flensborg Bibliotek, Norderstr. 59
Entré: gratis, ingen tilmelding

Foredraget arrangeres i samarbejde med Museum Sønderjylland, Rigsarkivet i Aabenraa og Den Slesvigske Samling. Lene Lund

Stress og personlighed

Det er lykkedes at få den anerkendte stresseskert Thomas Milsted til Flensborg. Han har arbejdet med stress, arbejdsglæde og motivation i en lang årrække og har mere end 20 års erfaring inden for ledelse og trivsel. Han vil blandt andet fortælle, hvad der giver stress, og hvad ledere og medarbejdere kan gøre for at minimere risikoen.

Alle kan få stress, og alle får stress, hvis de overbelastes, arbejder for meget eller sover for lidt. Men forskellen i personlighed har betydning for, hvor lille eller stor en belastning, der skal til, før der udløses en stressrespons, og hvor længe man går med det, og hvad man gør for at komme af med det.

Foredraget vil hjælpe til at få skilt tingene ad og vise, hvornår det er vilkårene, der bør ændres – og hvornår det er tilegnelse af nye kompetencer, der skal til.

Thomas Milsted har skrevet bøger om stress og blandt været generalsekretær i Stresstænketanken, som består af forskere, praktikere, organisationsfolk og politikere.

Thomas Milsted
Tirsdag den 4.09.2018, kl. 19 Flensborg Bibliotek
Entré 7 euro. Billetter kan købes på biblioteket.

Arrangører: DCBIB, SdU, Den slesvigske Kvindeforening og DSH - Foreningen af Aktive kvinder.

SSF formand Jon Hardon Hansen (i midten) og SSF-generalsekretær Jens A. Christiansen (til højre) minder om, at det danske mindretal har en klar aftale med Danmark om at pleje dansk sprog og kultur i Sydslesvig. Her ses de med statsminister Lars Løkke Rasmussen i forbindelse med årsmøderne 2018.

"Debatten om de postnationale går forbi virkeligheden"

I sommerferien udgav Kristeligt Dagblad en artikelserie, som tog pulsen på det tyske mindretal i Nordlesvig og det danske mindretal i Sydslesvig. En række mindretalsrepræsentanter og danske politikere gav deres bud på, hvor mindretallene står i dag, og hvordan det fremtidige forhold til Danmark ser ud. For SSFs formand og generalsekretær har det danske dagblad med sæde i København givet værdifulde impulser til debatten indenfor det danske mindretal. Samtidig tager Jon Hardon Hansen og Jens A. Christiansen dog afstand fra politiske reaktioner, der kræver en alt for rigid afgrænsning af det danske mindretal.

Sydslesvigere i Jeres fremskredne alder har oplevet sprog- og identitetsdebatter 117 gange. Er I ikke godt trætte af det?

Jon Hardon Hansen: Det, der altid har været træls, er, at det ikke førte nogen vegne og gang på gang startede forfra samme sted nogle år senere. Men lige nu oplever jeg et pres udefra, som gør, at vi ikke kan undslå os. Vi er nødt til at finde en eller anden ny form for konsensus omkring, hvad vores danskhed går ud på. Det er ikke nok at henvise til, at mindretallet i dag er mangfoldigt og så ellers lade stå til.

Er det ikke netop det, det handler om: at mindretallet i dag i realiteten er en mere mangfoldig størrelse end nogensinde, og det traditionelle nationale mindretal ikke appellerer til folk længere?

Jon Hardon Hansen: Mindretallet har alle dage spændt bredt – lige fra folk der drømte om genforening over dem, der stræbte efter en dansk hverdag i Tyskland, til tyske forældre, der synes at vores institutioner er en fordel for deres børn. Den integrationsopgave har vi altid

stået overfor. Og mindretallets medlemmer har alle dage arbejdet på arbejdspladser, opsøgt myndigheder og købt ind i butikker, hvor der blev talt tysk. Sådan har det været i 1948, 1968, 1988 og nu også i 2018. Det nye er, at der er kommet større fokus på det, og at vi åbenbart har med en generation af forældre at gøre, der i højere grad end tidligere kræver, at skolerne f.eks. ved sproget til forældreaftener tilpasses deres personlige behov, og selv vil vælge, hvad der er det danske for dem. Og så lider vi som resten af samfundet under, at folk i stigende grad fravælger at engagere sig frivilligt i foreninger. Vores enkelte tilbud er attraktive, men de generationer, der gjorde det danske til deres livsindhold, er ved at uddø, og det er vanskeligere at samle folk om en permanent sag.

Men er det ikke også langt fra det mindretal, vi har i dag? A. P.

Møller Skolens rektor Jørgen Kühl tegner 2018 et billede, hvor en tredjedel af hans elever har et mere eller mindre udpræget dansk udgangspunkt, og to tredjedele slet ikke.

Jens A. Christiansen: Jørgen Kühl tegner med sin lille statistik fra en årgang på sin skole et billede af hele mindretallet og opdeler på denne baggrund mindretallet i to kategorier, nationale og postnationale familier, alt efter sprogbrug og om forældrene selv har gået i dansk skole. Det er for simpelt og statisk til at genspejle virkeligheden. For en hel del af disse familier er jo de facto på vej ind i mindretallet, og vi ved jo f.eks.

"Mindretallet har alle dage spændt bredt – lige fra folk der drømte om genforening med Danmark til tyske forældre, der synes at vores institutioner er en fordel for deres børn. Den integrationsopgave har vi altid stået overfor."

også, at mange især unge og yngre ser sig selv som præget af og hjemme i begge nationer og kulturer, hvilket for mig heller ikke automatisk er "postnationalt". Der er flere dimensioner i dette her, som vi må tage højde for i det virkelige liv. Men det er klart, at vi har en udfordring med henblik på at få disse elevers forældre til at opfatte sig som tilknyttet mindretallet.

Men siger Bonn-København Erklæringerne ikke netop, at man frit kan bekende sig til et mindretal? Hvordan kan man så knytte betingelser til et medlemskab af mindretallet, i dette tilfælde Skoleforeningen?

Jens A. Christiansen: Bonn-København Erklæringerne skal beskytte os mod myndighederne, men ikke åbne en ladeport. De forpligter flertalsbefolkningen, men de forpligter ikke os til ikke at have forventninger til mindretallets medlemmer. Tværtimod. Hvis man ser på de andre mindretalsregler, så går både den tyske stat og Danmark helt selvfølgelig ud fra, at vi er et nationalt mindretal. Det er det, der er grundlag for de rettigheder, vi har. At bekendelsen til det danske mindretal er fri betyder altså ikke, at vi selv heller ikke må stille krav, det forventes tværtimod af os.

Jon Hardon Hansen: Hvis vi bare er et hedonistisk livsstilsprojekt, som enhver kan lægge det i, hun eller han vil, så er der ingen begrundelse for, at vores skoler behandles bedre end tyske privatskoler, eller at vores parti er fritaget fra 5 %-spærregrensen. Og det ville være naivt at tro, at de to stater i det lange løb af ren godhed og mindretalspolitisk frelsthed så bare lader stå til. Målet må fortsat være, at forældrene til elever på de danske skoler føler sig som del af det danske mindretal og er loyale mod mindretallets danske målsætning.

Men hvad er så løsningen? Tvinge forældre til at lære dansk?

Jon Hardon Hansen: Tvang er aldrig det bedste middel, især ikke, hvis man egentlig vil formidle glæden ved noget. Men man kan ytre klare forventninger, stille overkom-

melige krav og selv være forbillede. Der må i det organiserede mindretal være højere bevidsthed om at gøre det klart for dem, hvad de går ind til, hvis de dukker op som nye forældre, medlemmer eller brugere for at tilmelde sig. Og hvis de slet ikke kan genkende sig selv i det, så er en anden institution måske bedre for deres børn. Det må så også siges klart.

"At bekendelsen til det danske mindretal er fri betyder ikke, at vi selv heller ikke må stille krav, det forventes tværtimod af os."

Vi ved alle, at det ikke er nemt. Alle vil gerne have nye medlemmer eller nye børn, og der er mange gode eksempler på, at en dansk indskoling har gjort selv de mest tyske forældre til loyale og aktive mindretalsmedlemmer. Det står jo ikke skrevet tværs over panden på dem på forhånd, hvordan mere end ti år med tilknytning til det danske børnehaven- og skolevæsen vil præge dem. Så selvfølgelig er der også argumenter for at optage dem og så se, hvad der sker. Men den bærer bare ikke længere, at vi så slet ikke reagerer på det, der sker eller ikke sker.

Og hvad er så konsekvensen, hvis forældrene ikke indlader sig på denne vej? Eksklusion?

Jon Hardon Hansen: Eksklusion er ikke vejen. Hvem skal afgøre, hvor grænsen går? Og eksklusion af skolebørn, der taler tysk i frikvarteret, som en enkelt politiker har været ude at kræve i sommervarmen, er helt hen i vejret. Det er uforvarligt at straffe børn for deres forældres skolevalg og forsømmelser. Og det er verdensfjernt at kræve, at der kun må tales dansk på skolegården.

Det har aldrig været sådan i Sydsløvsk – ikke engang før 1864. Men man kan dog alligevel have og give udtryk for forventninger. Det må skæres ud i pap for dem, der vælger en dansk institution eller forening, at mindretallet ikke er et sted, hvor man bare kan shoppe. Det kan vi alle blive bedre til.

Jens A. Christiansen: Vi må se den kendsgerning i øjnene, at vi aldrig vil opnå målet med henblik på alle, om vi så vælger de mest drakoniske straffe. Men målet må alligevel være der og følges op med konkrete tiltag. Alternativet er at erklære den aktuelle situation for ideel, hylde den maksimale mangfoldighed og bare lade stå til. Men det er mit verdensbillede altså ikke anarkistisk nok og min kærlighed til mindretallet for stor til. Jeg mener ikke, at vi bare kan acceptere, at mindretallets institutioner i stigende grad er blevet et uforpligtende alternativt tilbud.

Jon Hardon Hansen: Vi må gøre, hvad vi kan, for at folk oplever mindretallet som helhed og det danske sprog som et væsentligt bindeled. Men man skal altså også passe på med at gøre det danske sprog til det eneste kriterium. Det er selvfølgelig dejligt nemt, og det kan enhver i Danmark forstå. Men folk udefra må også forstå, at nogle af de mest tro støtter for danskheden og mindretallet i tidens løb ikke har talt dansk. De har som regel kunnet forstå det, men af forskellige grunde ikke altid talt det. Tysk er i alt for mange sammenhænge omgangssproget i mindretallet. Selvom man behersker dansk taler man tysk med hinanden. Som nytilkommen hører man det tyske uden at kunne fornemme det danske sindelag, der ligger bag. På den måde er vi også selv med til at

sende et forkert signal. Så virkeligheden i Sydsløvsk er mere kompleks end som så. Klare forventninger og veldoserede krav, men ingen sanktioner er vejen.

Og hvordan skal det se ud?

Jon Hardon Hansen: Jeg tror for det første, at vi mangler en fælles fortælling, som vi kan give de nye med på vejen. De skal have et tydeligere billede af, hvad de går ind til, og det skal være mere end beskrivelsen af en bred vifte af tilbud fra enkelte organisationer. For det andet må det være legitimt at stille krav. Enhver gruppe stiller mere eller mindre åbent krav til sine medlemmer. Anderledes kan det ikke være. Ellers ophører gruppen langsomt med at eksistere.

Hvad skal der ske konkret?

Jens A. Christiansen: Der er brug for en fælles, forpligtende sprog- og dannelsepolitik på tværs af det sydsløvskiske foreningslandskab. Det skal skæres ud i pap, at vores danske institutioner er sat i verden for at pleje dansk sprog og kultur i Sydsløvsk.

Jon Hardon Hansen: Ja, og vi starter jo ikke fra bunden. SdU har en sprogpolitik, og hos Skoleforeningen er der en på vej. Hos SSW er man meget bevidst om dette her, og hos SSF arbejder vi jo også med idéer, der styrker sammenhængen. Vi vil gerne etablere frivillige forældrebassadører i forbindelse med børnehaver og skoler, der kan vise vejen ind i SSF og det danske mindretal. Vi har også stadig et ønske om, at Skoleforeningen udpeger lærere på de enkelte skoler, der er kontaktpersoner for de danske foreninger i området. Så alt i alt synes jeg altså, at vi i mindretallet har mange ting på vej allerede.

Det, jeg ligesom Jens godt kunne savne, er en fælles overordnet sprogpolitik - udover den, hver enkelt forening går og arbejder på - som sætter en minimumsstandard for alle organisationer. Desuden bliver vi nødt til at afsætte flere ressourcer til at lære de nye det danske sprog. Det er en udfordring at få forældre til det - ved siden af alle de andre forpligtelser, de har med familie, arbejde, fritidsaktiviteter... Og så er det jo et faktum, at det ikke er nemt som voksen at lære et nyt sprog. Vi må finde ud af, hvordan vi effektivt kan skabe læringsrum, der er nemme at opsøge og er så tilpas intensive, at man hurtigt lærer dansk. Vi har brug for et bredere og mere alsidigt undervisningstilbud, intensivkurser i nærområder, madlavning på dansk med klart sprogligt sigte osv. Og så har vi brug for flere "sproglaboratorier", hvor man kan bruge det lærte. At behovet og interessen er der, viser bl.a. SSF Flensborg amts familiesprogkurser, der ligefrem bliver overrendt.

Jens A. Christiansen: På dette område ville jeg ønske mig en mere klar og målrettet struktur. Der er rigtig mange aktører, der tilbyder sprogkurser på den ene eller anden led. Voksenundervisningen, Biblioteket, Skoleforeningen, SSF, Jaruplund Højskole og andre – alle har egne tilbud. Men måske skulle vi have et sted i mindretallet, der udelukkende beskæftiger sig med sprogundervisning til voksne og familier i alle dens facetter og muligheder, også de digitale. Jeg ville ønske mig, at en organisation med de nødvendige kompetencer på dette område ville professionalisere og mangfoldiggøre dette sprogarbejde endnu mere på alles vegne. Nu, hvor vi i stigende grad taler om integration i mindretallet, må vi prioritere dette område.

Jon Hardon Hansen: Enig. Alt i alt står vi ikke på Herrens mark. Vi kender i vid udstrækning de instrumenter, der bør gribes til. For mig er det også vigtigt, at alle tiltagene evalueres indenfor et overskueligt tidsrum, og der rettes til, hvis det ikke fungerer godt nok. Det har det knebet med. Hvis der er noget, der er nyt, så er det klare signaler fra København om, at vi ikke kan tillade os at være inkonsekvente. Men igen: konsekvens er noget andet end kompromisløshed.

Aktuelt tales der meget om sprog, men der er ligeså meget en identitetsdebat. Er det i dag overhovedet muligt længere at forvente en klar dansk identitet af de yngre?

Jens A. Christiansen: Spørgsmålet er, om det danske mindretal stadig er et dansk mindretal, hvis de fleste ikke vælger et klart kulturelt tilhørsforhold og bare kalder sig sydsløvskere. Det er den nemmeste vej for den enkelte at smygge sig udenom og sige "jeg er postnational". Det er fint med kulturel relativisme, men det danske mindretals opgave og kontrakt med Danmark er faktisk en anden, ja, det stik modsatte. Den kendsgerning bør være ledestjerne for det danske arbejde i såvel forening som skole. Det kræver sympati for dansk kultur og Danmark som sådan. Det er det, vi bør bejstyre hinanden for. Det er den bundne opgave. Det danske mindretal er missionen, det tror jeg ikke er gået op for alle yngre medarbejdere i mindretallet. Har vi ikke en aktiv bevidsthed om at være danske - og formidle det til hinanden -, risikerer det danske mindretal at miste sin nuværende legitimitet og folkeretslige status. Så hopper kæden simpelthen af.

Jon Hardon Hansen: Jeg synes, at debatten om de "postnationale" går forbi virkeligheden. At have to kulturer betyder ikke, at man derfor er "postnational" eller generelt fan af multikulturalitet. Selvfølgelig er der hos os ligesom i resten af samfundet også en del af de unge, der er så globaliserede, at de vælger det man kunne kalde en "esperanto-nationalitet" eller en europæisk identitet. Men jeg tror, at rigtig mange af vores unge er dybt forankrede i regionen og ikke er "postnationale", men føler sig tilknyttet til to lande hhv. nationer. Og at de går i en dansk skole og ofte nok er med i en dansk forening i fritiden, giver dem allerede en god dansk ballast med i livet. Det nytter ikke noget at sige til dem: i er ikke danske nok. Glæden ved

og et tilskud på 600 millioner kroner om året fra den danske stat. Og så er der også grænser for, hvorvidt det så netop er det danske mindretal, der kan og skal formidle tysk kultur og sprog. Det gør det i hvert fald ikke ligefrem nemt at formidle en klar dansk identitet til vores egne voksne og børn, især dem, der er på vej ind i mindretallet.

Jon Hardon Hansen: Det er i hvert fald ret nyt og glædeligt, at man i Danmark har et så nøgternt blik på mindretallet, at man i regering

Men for mindretallet som helhed slår det ikke til. Vores fortælling må være en anden.

"Der er grænser for, hvorvidt det netop er det danske mindretal, der kan og skal formidle tysk kultur og sprog. Det gør det i hvert fald ikke ligefrem nemt at formidle en klar identitet til vores egne."

Hvordan skal denne fortælling se ud?

Jon Hardon Hansen: Jeg synes, der er en tendens til, at vi fortæller hvad mindretallet er, ved at beskrive hvordan det er sammensat af enkelte dele og af forskellige slags medlemmer. Vi er jo enige om, at mindretallet består af vidt forskellige mennesker med vidt forskelligt udgangspunkt. Men det er en himmelvid forskel, om man

Foto: Tim Riediger

det danske opstår ved mødet med det danske. Tvang er kontraproduktiv, det har vi oplevet i tidligere tider, hvor en ældre generation af lærere gik rundt på skolegården og hev fat i dem, der ikke talte dansk. Det skubbede dem bare væk fra mindretallet. Pointen er bare, at vi – det organiserede mindretal – ikke af denne grund må sige, nu er vi et dansk-tysk mindretal. Mindretallets identitet som helhed må klart være dansk med en stærk tilknytning til Danmark.

Men forventer Danmark det overhovedet? I den sidste tid bliver det fra dansk side fremhævet, at mindretallet bør hjælpe Danmark med at lære Tyskland at kende. Og Grænseforeningen vil opbygge en ny fortælling, der handler om de nye i mindretallet og deres motiver. Er det ikke fremtiden?

Jens A. Christiansen: Vi har en merværdi for Danmark, fordi vi her hos os uddanner tospogede unge mennesker, der er eftertragtede på det danske arbejdsmarked, og som kan begå sig i begge kulturer. Der er også stadig flere stemmer, der fremhæver vores særlige ekspertise og indblik i tysk samfund og kultur på baggrund af, at dansk politik og erhvervsliv er ved at udvikle en massiv interesse i at fordybe forholdet til Tyskland. Det hænger sammen med, at Danmark udenrigspolitisk mister de traditionelt stærke bånd til USA på grund af Trump og til Storbritannien på grund af Brexit og derfor i langt højere grad vil orientere sig mod Tyskland fremover. Men det alene er selvfølgelig ikke grundlag for et nationalt mindretal med omfattende mindretalsrettigheder

og Folketing explicit fremhæver, at mindretallet er en åben størrelse. Når f.eks. Folketingets formand Pia Kjaersgaard forud for årsmøderne i en blog rosende fremhæver, at de danske skoler i Sydsløvsk er så attraktive, at de også tiltrækker tyske familier, så viser det, at der i Danmark ikke er urealistiske krav til, hvordan vi som mindretal skal være.

Jens A. Christiansen: Men på den anden side er der så også klare signaler fra København om, at der er grænser for, hvor langt vi kan bevæge os væk fra det nationale, uden at det får fundamentale konsekvenser for forholdet mellem mindretallet og Danmark. Når minister Eva Kjer Hansen, der jo har dyb indsigt i mindretalsidentitet i grænselandet, overfor Kristeligt Dagblad gør tydeligt, at dette bånd også kunne blive for svagt engang i fremtiden med konsekvenser for det danske statstilskuds højde, eller når kulturminister Mette Bock siger til avisen, at kæden må strammes med hensyn til brug af det danske sprog, så må det tages alvorligt. De er begge mennesker, der er medfølelse og ikke vil os det ondt, det skulle vi tage som et indtrængende venskabeligt råd.

Jon Hardon Hansen: Og det betyder sammenlagt, at vi ikke bare kan lade stå til og sige, dette her var så endnu en i den uendelige række af sprog- og identitetsdebatter. Vi kan ikke stoppe her og sige, at mindretallets væsen og indhold nu engang er kulturel mangfoldighed. Det kan det måske være for den enkelte.

ser mindretallet som en gruppe, der i højere eller mindre grad lever en fortælling om dansk kultur, samfundsmodel og væremåde – og hvor nogle nye medlemmer er på vej ind, eller om man ser mindretallet som et multikulturelt projekt. I Sydsløvsk har vi, siden genforeningen med Danmark blev afskrevet, altid lagt vægt på, at vi vil leve en hverdag, der er så dansk som muligt og så tysk som nødvendigt. Det er der så en del af mindretallet, den inderste kerne så at sige, der lever op til. Men denne bevidsthed er åbenbart ikke så udpræget hos mange længere, og det er nok heller ikke noget, de nye i mindretallet vil kunne finde sig i. Derfor må vi finde en ny måde at forklare dem på, hvad det hele går ud på.

Faktisk har vi jo med Sydsløvsk-kanon allerede i fællesskab gjort os nogle tanker om, hvad der er det særlige ved mindretallet. Men det skal klædes i et sprog og en god fortælling, sådan så alle kan se, hvad det er, vi står for her godt 100 år efter folkeafstemningen i 1920. Det er jo ikke længere genforeningen. Det er heller ikke nok, at vi siger, det særlige er, at vi lever vores kultur uden grænserevision. Og det er heller ikke at overtage ren dansk kultur, sådan som man måske forestiller sig det i Danmark. For alt, hvad der foregår i Danmark, er automatisk dansk kultur, men her træffer vi et aktivt valg. Og det valg er præget af vores særlige forhold og historie. Vi skal blive bedre til at tegne et klarere billede af dette for vores medlemmer og brugere og at vække glæden ved det danske. Det er det, vi gerne vil drøfte med de andre organisationer.

"Vi må vi finde en ny måde at forklare de nye i mindretallet, hvad det hele går ud på."